

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **B. a. s.**, zast. JUDr. Jiřím Bláhou, advokátem se sídlem Poděbradova 54, Lomnice nad Popelkou 512 51, proti žalovanému: **Finanční ředitelství pro hlavní město Prahu**, se sídlem v Praze 1, Štěpánská 28, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 8. 2005, č. j. 9 Ca 292/2004 - 61,

t a k t o :

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 8. 2005, č. j. 9 Ca 292/2004 - 61, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností brojil žalobce (dále jen „stěžovatel“) proti výše uvedenému usnesení Městského soudu v Praze, kterým byla odmítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 9. 2004, č. j. FŘ - 12693/13/03. Tímto správním rozhodnutím bylo zamítnuto odvolání proti dodatečnému platebnímu výměru na daň z přidané hodnoty za zdaňovací období únor 2001, vydanému Finančním úřadem pro Prahu 8 dne 19. 11. 2002 pod č. j. 204167/02/008512/7864.

Ve své kasační stížnosti stěžovatel uvádí, že mu bylo odepřeno právo domáhat se spravedlnosti. Stěžovatel vznáší námitku, že elektronicky podaná žaloba ze dne 6. 12. 2004 byla řádně podepsána, tj. byl připojen řádný elektronický podpis. Na důkaz přiložil tiskový výstup datové zprávy, ze které je podle stěžovatele patrné, že součástí datové zprávy byl řádný elektronický podpis. Dále navrhuje v případě, že by to Nejvyšší správní soud shledal za potřebné, znalecké ohledání počítače, z něhož byla datová zpráva vypravena, a počítače soudu. Odkazuje na komunikaci s úřednicemi soudu H. Ch. a J. P. Stěžovatel od začátku vyjadřoval nesouhlas se skutečností, že by podaná správní žaloba neobsahovala řádný

elektronický podpis. Usnesení soudu je proto nesprávné, protože je založeno na nedostatečně objasněném skutkovém stavu.

Napadené usnesení je podle stěžovatele založeno na nesprávném posouzení právní otázky, a proto je nezákonné. Soud vyložil ustanovení § 37 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), způsobem, který přináší zásadní rozdíl mezi písemné a elektronické podání. Podle názoru soudu písemné podání nemusí obsahovat podpis oprávněné osoby a soud je povinen vyzvat účastníka řízení, aby v přiměřené lhůtě vadu podání odstranil. U elektronického podání naopak dovozuje, že žaloba podaná v elektronické podobě bez elektronického podpisu je podáním, kterým nelze disponovat řízením nebo jeho předmětem. Stěžovatel namítá, že smyslem preklusivní lhůty pro podání správní žaloby je přimět žalobce, aby vznesl všechny žalobní námitky a nemohl je dále rozšiřovat. Na druhou stranu pokud správní žaloba garantuje, že soudu byly sděleny všechny žalobní námitky, a pouze formální důvody brání jejímu projednání, pak není smysluplného důvodu, proč odpírat žalobci přístup k soudu. Podle stěžovatele má soud vyzvat k odstranění formální vady a případ věcně projednat. Stěžovatel je toho názoru, že i kdyby žaloba neobsahovala elektronický podpis (i když je nepochybné, že obsahovala), tak byla předložena včas a v čitelné podobě, chybějící elektronický podpis je pouze odstranitelná formální vada. Soud svým výkladem zakládá neopodstatněnou nerovnost mezi účastníky řízení podle zvoleného způsobu komunikace. Písemné a elektronické podání má stejnou váhu, a není důvodu, proč při odstraňování vady spočívající v absenci elektronického podpisu postupovat odlišně oproti chybějícímu podpisu na písemném podání.

Stěžovatel podal dne 9. 12. 2004, na základě čilé elektronické komunikace s podatelnu soudu, opakovaně podání, které stejně jako prvé podání obsahovalo elektronický podpis. Soudní řád správní připouští, aby účastník, který učinil podání v jiné formě než písemně, ústně do protokolu, či v elektronické formě podepsané elektronicky podle zvláštního zákona, potvrdil své podání písemným podáním shodného obsahu nebo předložil originál. Soud v odůvodnění uvedl, že druhé podání správní žaloby není originálem, protože podle názoru soudu originál neexistuje. Stěžovatel namítá, že každý zkušenější uživatel elektronické pošty ví, že když není datová zpráva z rozličných důvodů doručena, tak ji lze v nezměněné podobě opakovaně zaslat tak, že ze složky Odeslaná pošta ji použitím funkce „Předat dál“ znovu odešle adresátovi, přičemž je garantováno, že je opětovně doručován originál datové zprávy. Přesně tak postupoval stěžovatel, když dne 9. 12. 2004 doručil na elektronickou podatelnu soudu datovou zprávu zcela shodnou s předchozí datovou zprávou. Stěžovatel se proto opětovně dovolává zdravého rozumu. Smyslem ustanovení umožňujícího potvrzení podání, pokud původní bylo podáno v nestandardní formě, je umožnit účastníkovi řízení zhojit svůj postup, pokud je původní podání sice čitelné, ale je předloženo ve formě, kterou soudní řád správní nezná. Opětovně zde zákonodárce projevil vůli odstranit formální vadu podání, pokud je jasné, že obsah původního podání nebude změněn. A tak tomu bylo i v daném případě, a proto je podání ze dne 9. 12. 2004 předložením originálu. I kdyby prvé podání správní žaloby neobsahovalo řádný elektronický podpis, což již bylo výše vyvráceno, tak bezpochyby druhé podání žaloby bylo předložením originálu, a proto způsobilé zhojit domnělou vadu prvního podání.

Stěžovatel je dále toho názoru, že pokud soud vydal přípis, ve kterém označil všechny skutečnosti bránící věcnému projednání žaloby, pak je svým vlastním rozhodnutím vázán. Jinak řečeno, vyjádřil-li soud taxativní výčet nedostatků, které má stěžovatel zhojit, pak není jiných nedostatků, které by věcnému projednání bránily. Soud mlčky přiznal, že žaloba byla podána řádně, protože se věnoval odstraňování dalších překážek bránících věcnému

projednání. Opak by znamenal, že soud i přesto, že žaloba byla podána opožděně, nezákonně činil další úkony, které činit neměl, protože věcné projednání žaloby nepřípadalo v úvahu pro její opožděné podání.

S ohledem na výše uvedené stěžovatel navrhuje napadené usnesení městského soudu zrušit a věc vrátit k dalšímu řízení.

Žalovaný sdělil, že se k obsahu kasační stížnosti nebude vyjadřovat.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že stěžovatel uplatnil stížnostní důvod obsažený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., neboť kasační stížnost podal z důvodu tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu. Protože Nejvyšší správní soud je zásadně vázán důvody kasační stížnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), zaměřil se v dalším toliko na posouzení zákonnosti procesního postupu městského soudu.

Ze správního a soudního spisu zjistil Nejvyšší správní soud následující skutečnosti rozhodné pro posouzení důvodnosti kasační stížnosti. Předmětnou žalobu podal stěžovatel prostřednictvím svého zástupce dne 6. 12. 2004 v elektronické podobě (odeslána byla v sobotu 4. 12. 2004). Soud ještě též den zaslal zástupci stěžovatele elektronickou formou upozornění, že jeho podání bylo přijato bez elektronického podpisu s tím, že elektronicky podepsaná podání musí mít připojený kvalifikovaný certifikát vystavený První certifikační autoritou. Na toto upozornění reagoval zástupce stěžovatele sdělením elektronickou formou dne 7. 12. 2004, ve kterém uvedl, že prověřil podání a zjistil, že obsahuje zaručený elektronický podpis vydaný ICA. Dne 8. 12. 2004 soud opět upozornil stěžovatele, že jeho elektronický podpis nebyl přiložen. Dne 9. 12. 2004 zástupce stěžovatele zopakoval podání a opět upozorňoval, že toto i původní podání je opatřeno elektronickým podpisem. Následně ověřovala toto podání vedoucí oddělení informatiky, která si vyžádala novou datovou zprávu opatřenou elektronickým podpisem, a poté, co se nepodařilo vyřešit daný problém, poradila zástupci stěžovatele konzultaci s certifikační autoritou. Zástupce stěžovatele však argumentoval, že podává denně až deset elektronicky podepsaných podání na soudy, a neměl přitom žádný problém s elektronickým podpisem. Poslal proto datovou zprávu s vyšším stupněm zabezpečení. Na toto sdělení odpověděla vedoucí informatiky tak, že zasláná zpráva byla elektronicky podepsaná, ale byla zašifrovaná. Ve vzájemné spolupráci se zástupcem stěžovatele byl následně i tento problém vyřešen a ještě též den, tj. 9. 12. 2004, bylo soudem zasláno potvrzení podání s elektronickým podpisem. Z přiloženého tiskového výstupu datové zprávy vyplývá, že součástí datové zprávy odeslané dne 4. 12. 2004 byl řádný elektronický podpis, nevyplývá z ní však, zda a jak byla doručena.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu důvodů uplatněných v kasační stížnosti a dospěl k závěru, že tato je důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve posuzoval, zda by byla žaloba podána včas, i kdyby elektronické podání doručené soudu dne 6. 12. 2004 neobsahovalo elektronický podpis v souladu se zákonem č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o elektronickém podpisu“).

Podle ustanovení § 37 odst. 2 s. ř. s. *podání obsahující úkon, jímž se disponuje řízením nebo jeho předmětem, lze provést písemně, ústně do protokolu, popřípadě v elektronické formě podepsané elektronicky podle zvláštního zákona. Bylo-li takové podání učiněno v jiné formě, musí být do tří dnů potvrzeno písemným podáním shodného obsahu nebo musí být*

předložen jeho originál, jinak se k němu nepřihlíží. Úprava v § 37 odst. 2 s. ř. s. je ucelená a autonomní, a proto je aplikována ve správním soudnictví ona; subsidiární užití § 42 občanského soudního řádu na základě ustanovení § 64 s. ř. s. zde proto nepadá v úvahu.

Na okraj nutno přesto pro účely dalšího výkladu v souvislosti s dále citovaným nálezelem Ústavního soudu poznamenat, že obsahově obdobné ustanovení § 42 odst. 1 věta první zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „občanský soudní řád“) zní: *„Podání je možno učinit písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě, telegraficky nebo telefaxem.“* Ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu zní: *„Podání obsahující návrh ve věci samé učiněné telegraficky je třeba písemně doplnit nejpozději do tří dnů, je-li písemné podání učiněno telefaxem nebo v elektronické podobě, je třeba v téže lhůtě jej doplnit předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění. K těmto podáním, pokud nebyla ve stanovené lhůtě doplněna, soud nepřihlíží.“* Z obsahu § 42 občanského soudního řádu vyplývá možnost učinit podání v elektronické podobě a toto podání pak do tří dnů doplnit předložením jeho originálu.

Z obsahu správního spisu vyplývá, že dvouměsíční zákonná lhůta podle § 72 odst. 1 s. ř. s. k podání žaloby proti správnímu rozhodnutí počala podle § 40 odst. 1 s. ř. s. běžet ve čtvrtek 7. 10. 2004 a posledním dnem této zákonné lhůty bylo úterý 7. 12. 2004. Pokud by žaloba podaná v elektronické podobě dne 6. 12. 2004 byla stěžovatelem v souladu s § 42 odst. 3 občanského soudního řádu řádně doplněna podáním originálu žaloby, a to ve lhůtě 3 dnů po podání elektronickou cestou, musel by soud k elektronickému podání žaloby přihlížet a dospět k závěru, že toto elektronické podání bylo učiněno v zákonné lhůtě z hlediska § 72 odst. 1 s. ř. s.

Městský soud v odůvodnění napadaného usnesení uvedl, že předmětné podání neobsahovalo elektronický podpis a zároveň ani nebylo potvrzeno písemným podáním shodného obsahu a nebyl předložen jeho originál, podání stěžovatele ze dne 9. 12. 2004 podle soudu není písemným podáním, ani není originálem podání ze dne 6. 12. 2004. Soud dospěl k závěru, že originál tohoto podání (elektronicky bez elektronického podpisu) v písemné formě neexistuje, a nelze jej tak překládat soudu.

S tímto právním názorem se však Nejvyšší správní soud neztotožňuje. Ustanovení § 37 odst. 2 s. ř. s. (ostatně ani obdobné ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu) totiž nespecifikuje pojem originál a především nestanoví, že jeho existence je možná pouze v písemné formě v listinné podobě. Pojem „originál“ v případě datových zpráv v české právní úpravě není definován. Absence obecné právní úpravy pojmů „originál“, „zaručená elektronická kopie“ či „notářská činnost v elektronické formě“ byla již kritizována v odborné literatuře (srov. *Právní úprava elektronické komunikace v České republice*, Mgr. Zbyněk Loebl, LL.M., Central European Advisory Group - Oddělení práva elektronických komunikací, měsíčník Právo a praxe ICT, říjen 2004/7, dostupný na www.ceag.cz).

Lze konstatovat, že z právní úpravy není zcela zřejmé, co to je „originál“ elektronického podání. Elektronické podání může být vyhotoveno následně po vyhotovení listinného podání (postupem, kdy je „naskenováno“ listinné podání do elektronické verze obrázku), v tomto případě je „originálem“ původní listinné podání. Ovšem elektronické podání může být vyhotoveno například také přímým vepsáním textu podání do těla e-mailu nebo do jeho přílohy např. ve formátu MS Word, OpenOffice Writer, PDF aj. V tomto případě „pouze“ neexistuje „originál“ v listinné podobě, podle názoru Nejvyššího správního

soudu, z toho však nelze dovodit, že vůbec neexistuje či nemůže existovat originál tohoto dokumentu.

Objektivně-teleologickým výkladem, jehož úlohou je vystihnout smysl a účel právní normy v souvislosti s potřebami společnosti v aktuální situaci, v níž se má norma realizovat (v současnosti nelze přehlédnout především rychlý vývoj informačních technologií, který kromě jiného nabízí větší efektivitu veřejné správy, rychlejší komunikaci veřejné správy s občany, finanční úspory atd.), lze dojít k závěru, že pojem „originál“ v sobě zahrnuje nejen původní vyhotovení v listinné podobě, nýbrž i původní vyhotovení elektronického podání s elektronickým podpisem splňující požadavky zákona o elektronickém podpisu.

V souvislosti s výkladem § 42 odst. 3 občanského soudního řádu posuzoval Ústavní soud přípustnost elektronického podání s elektronickým podpisem v nálezu ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. IV. ÚS 319/05. Z hlediska historicko-teleologického výkladu vycházel z důvodové zprávy k zákonu o elektronickém podpisu (III. volební období Poslanecké sněmovny, 1999, tisk 415/0), kde je v oddíle věnovaném odůvodnění hlavních principů návrhu zákona uvedeno, že *hlavním principem navrhovaného zákona je zajistit, že datové zprávy nesmí být diskriminovány, tj. že nesmí existovat rozpor v zacházení mezi datovými zprávami a dokumenty na papíře*. I objektivně-teleologickým výkladem dospěl k závěru, že cílem právní úpravy je *usnadnit doručování podání prostřednictvím elektronické komunikace tak, aby byla v co největší míře zajištěna rovnost elektronických podání s podáními v písemné podobě na papíře*. Tyto závěry lze vztáhnout i k výkladu pojmu „originál“.

Z komparativního hlediska interpretace pojmu „originál“ lze poukázat na skutečnost, že v mnoha státech (např. USA, Francie, Velká Británie, Rakousko, Švédsko aj.) vychází právní úprava výše uvedených pojmů z tzv. vzorových zákonů UNCITRAL, konkrétně z UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce z roku 1996 a z Model Law on Electronic Signatures with Guide to Enactment 2001 (www.uncitral.org). Pojem „originál“ je zde definován nikoliv ve vztahu k formě, v jaké byl příslušný dokument původně pořízen, ale ve vztahu k integritě obsahu příslušného dokumentu (srov. *Právní úprava elektronické komunikace v České republice*, Mgr. Zbyněk Loebl, LL.M., Central European Advisory Group - Oddělení práva elektronických komunikací, měsíčník Právo a praxe ICT, říjen 2004/7, dostupný na www.ceag.cz).

Ustanovení soudního řádu správního a zákona o elektronickém podpisu upravující doručování jsou ve smyslu čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod stanoveným postupem, kterým je možno domáhat se u nezávislého a nestranného soudu svých práv. Tato právní úprava je konkretizací kautel práva na soudní ochranu, zejména práva na přístup k soudu, a je způsobilá za dodržení imperativu ústavně konformní interpretace působit k ochraně základních práv a svobod. Přílišný formalismus spočívající v uplatňování výkladu právní normy nerespektující účel tohoto institutu by byl v extrémním rozporu s principy spravedlnosti a založil by porušení základních práv a svobod (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2006, sp. zn. IV. ÚS 110/06, www.judikatura.cz nebo nálezy téhož soudu ze dne 8. 7. 1999, sp. zn. III. ÚS 224/98, Sb.n.u.ÚS, svazek č. 15, nálezy č. 98, str. 17).

Z výše uvedených důvodů lze uzavřít, že i kdyby předmětné podání, jak bylo odesláno, neobsahovalo elektronický podpis, bylo zároveň potvrzeno předložením - elektronického - originálu podání stěžovatele ze dne 6. 12. 2004. Žaloba podaná v elektronické podobě dne 6. 12. 2004 byla stěžovatelem v souladu s § 37

odst. 2 s. ř. s. řádně doplněna podáním originálu žaloby, a to ve lhůtě 3 dnů po podání elektronickou cestou, soud proto pochybil, pokud k elektronickému podání žaloby nepřihlížel a dospěl k závěru, že stěžovatel podal řádně žalobu až 9. 12. 2004, a tudíž opožděně.

Nejvyšší správní soud se proto dále nezabýval námitkami ohledně nesprávného zjištění skutkového stavu, tj. zda prvé podání správní žaloby v elektronické podobě obsahovalo či neobsahovalo řádný elektronický podpis. Vzhledem k výše uvedenému by toto nemělo žádný vliv na posouzení právní podstaty daného sporu. Z elektronické komunikace mezi soudem a zástupcem stěžovatele však lze předpokládat, že šlo pouze o řešení technických problémů ze strany soudu. Z přiloženého tiskového výstupu datové zprávy vyplývá, že součástí datové zprávy odeslané dne 4. 12. 2004 byl řádný elektronický podpis, což je pro posouzení věci kardinální.

Nejvyšší správní soud naopak nepřisvědčil argumentaci stěžovatele, pokud tvrdí, že není důvodu, proč při odstraňování vady spočívající v absenci elektronického podpisu postupovat odlišně oproti chybějícímu podpisu na písemném podání. Danou situaci totiž přímo upravuje § 37 odst. 2 s. ř. s., když stanoví, že podání učiněné *v jiné formě musí být do tří dnů potvrzeno písemným podáním shodného obsahu nebo musí být předložen jeho originál, jinak se k němu nepřihlíží*. Elektronické podání bez elektronického podpisu představuje podání učiněné v jiné formě, a je tedy třeba postupovat podle této výslovné právní úpravy.

Nejvyšší správní soud za těchto okolností konstatuje, že shledal důvod pro zrušení napadeného usnesení městského soudu podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Proto Nejvyššímu správnímu soudu nezbylo, než rozhodnutí městského soudu zrušit a vrátit mu věc k dalšímu řízení (§ 110 s. ř. s.). V dalším řízení se městský soud zaměří na nápravu vytýkaného pochybení, tedy věc meritorně projedná ve smyslu žalobních bodů.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti městský soud pojedná v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. února 2007

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu